

BUNBLAD

NUMMER 6 - NOVEMBER 2023

KAPITAAL
ANTIGOON
CHATTERMAG
MISTY FIELDS
FLUISTERAARS

EEN MUSJE KOMT LUIZEN ETEN

Hoogzomer, een leeg moment, ik zat in de tuin en er landde een mus op de rozenstruik. Het vogeltje hupte driftig pikkend van tak naar tak. Bijen eten uit bloemen, mussen kennelijk van takken. Wat het musje daar at, kunnen alleen maar luizen zijn, want daar stikte het van. Dat had de mus goed gezien. 'Huismussen stellen prijs op een rommelige menselijke omgeving' leert ons het web. Inmiddels is het herfst, de luizen zijn dood of op, wat hetzelfde is. Gelukkig is de mus geen trekvogel en gelukkig is er Bukblad 6, waarmee je ook binnen je tijd kunt verdoen.

Voor de vorige editie schreef Jam van der Aa een korte bespiegeling op 'het nieuwe'. Dit keer schreef ze een prachtig en persoonlijk essay over haar ervaringen met muziek. Zoals wij het lezen raakt ze aan de essentie van de muzikale ervaring. Lees het minstens twee keer, want dat loont. Op verzoek maakte Erik Vermeulen een illustratie bij Jams artikel. Erik komt terug in de volgende editie en hopelijk Jam ook. André Steenbergen vraagt zich in zijn derde, opnieuw rake bukbladbijdrage af hoe plaathoes en muziek zich tot elkaar verhouden. Hij kocht de debuutplaat van Black Flag indertijd vanwege de hoes en daar heeft hij geen spijt van. Carlien van KAPITAAL Utrecht betuigde zich ook een platenkoper om de hoes. Tijdens het interview in de 'studio voor analoge druktechnieken' gaf ze te kennen graag een kadootje voor bukblad 6 te willen maken. De gezeefdrukte poster met een illustratie van Bobbi Oskam is het flitsende resultaat van die toezegging. Podcasters Rev. MC & Pappa Shotgun schreven hun eerste bijdrage. De twee voelen zich thuis bij niet te versmaden teringherrie uit vervlogen tijden. De eerder genoemde huismus begrijpt die habitat. De cover is van Antigoon. Over hem en zijn werk lees je verderop. De nacht fluistert Bob Mollema dingen in die hij verwerkt in zijn kunst én in zijn teksten voor metalband Fluisteraars. We waren welkom bij dichter-filosoof Martijn Benders. Zijn taaluniversum laat zich hier niet samenvatten, maar het is er bijzonder goed toeven. Ook de ontmoeting met Bo Menning van de Utrechtse band Aestrid was memorabel en het Haagse Chattermag deed ons opnieuw beseffen dat alles draait om beginnen. Hiermee is Bukblad 6 zowat gevuld. Maar er gebeurde meer moois. We gingen een samenwerking aan met platenzaak de Waaghals uit Arnhem en Nijmegen en we hadden een succesvolle doneeractie (DANK!). Ondertussen haalden we ons de sympathie op de hals van Stroomhuis Eindhoven. Dat krijgt nog een fijn staartje, maar daarover meer in Bukblad 7. Hoe mooi kan het zijn, een blaadje maken! Binnenkort is de papieresdoorn vuurrood getooid. Het musje wordt er niet warm of koud van, het ploetert onvermoeibaar door. Gelijk heeft het. Tot 7!

We zijn benaderbaar: info@bukblad.nl. De eerste vijf edities zijn via de website www.bukblad.nl als pdf te downloaden.

AAN DIT BUKBLAD WERKTEN MEE:

Roel van Berloo (redactie)

Tarek Beshta (redactie en typografie koppen)

Mark Olijslagers (redactie, opmaak en tekst)

Edwin Timmers (redactie, tekst en eindredactie)

Stijn van der Vleuten (redactie)

Jam van der Aa (tekst)

Erik Vermeulen (illustratie)

André Steenbergen (tekst)

Reverend MC & Pappa Shotgun (tekst)

Antigoon (artwork cover)

Max Rovers (gedicht)

Martijn Benders (artwork)

Studio KAPITAAL (poster)

IN NAUWE SAMENWERKING MET BOTTOM SHELF RECORDS EN DE WAAGHALS..

OPLAGE: 300 EXEMPLAREN.

Contact: info@bukblad.nl

Website: www.bukblad.nl

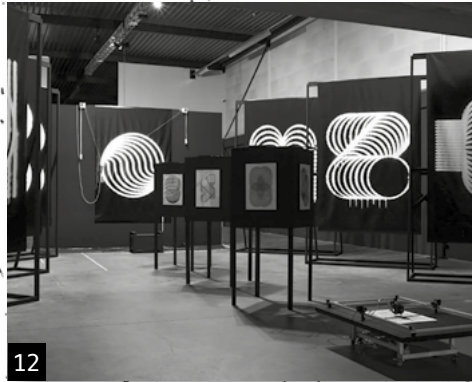
**BOTTOM SHELF
RECORDS**

4

12

16

19

36

46

IN DIT BUKBLAD

4 STUDIO KAPITAAL
BRANDPUNT VAN SCHEPPEND VOLK

8 JAM VAN DER AA
IK HOUD NIET VAN MUZIEK, ZOALS ANDERE MENSEN DAT DOEN

12 ANTIGOON
ONVERMOEIBAAR VOORTPLOTTEREN

16 REVEREND MC & PAPPA SHOTGUN
'GEEN MOOIERE TERINGHERRIE DAN RHYTHM&BLUES-TERINGHERRIE!

19 DICHTER-FILOSOF MARTIJN BENDERS
EEN KLARE EIK IN HET OPEN VELD

24 CHATTERMAG
'WE WILLEN GEWOON VEEL'

26 KORTEBAANDRAVEN EN KOMKOMMERSORTEREN
EEN OVERZICHTELIJKE SORTERING VAN TRACKS

32 AESTRID
'DAT DE STAD VAN BOVENAF OVER JE HEEN KLAPT'

36 RAYMOND PETTIBON'S 'MY WAR'
WORDT DE PLATENHOES BETER ALS DE MUZIEK JE AANSTAAT?

42 MYSTY FIELDS
VOLTALLIGE BUKBLAD-REDACTIE OP PAD

46 BOB MOLLEMA & FLUISTERAARS
SEISMOLOGEN ZONDER DOEL

52 AGENDA
GAAT DAT ZIEN

BRANDPUNT VAN SCHEPPEND VOLK

We beginnen met iets gewoons. Een fles champagne bijvoorbeeld. Je ziet de fles voor je geestesoog en denkt: dit is een fles champagne. Dan zie je een zwaard met een ferme haal de kop van de fles slaan, een handeling die sabreren heet. Wat er nu gebeurt, is fantastisch. Door de druk in de fles knalt de inhoud ervan als feestelijk schuim de wereld in. Er blijkt veel meer in te zitten dan je op basis van de fles had verwacht. KAPITAAL aan het Paardenveld in Utrecht is een studio voor analoge druktechnieken, maar er blijkt veel meer in te zitten dan je op basis van deze omschrijving verwacht. Daarom moesten we er maar eens langs.

TEKST: EDWIN TIMMERS
FOTO LINKS: BRAM ENGELAAR

Maandagochtend iets na elfen. Carlien veegt de stoep voor de entree van KAPITAAL. Ze had me niet verwacht, maar wil me best wat vertellen over de drukkerij die ze samen met Ramon runt. De zaterdag ervoor hadden ze de opening van een nieuwe expo. Zo'n opening wordt gevierd met live-muziek, drankjes, een vracht mensen en nog veel meer. De grote ruimte waarin de opening plaatsvond is alweer aan kant. Het leven van de bezoekers gaat een ervaring rijker weer door.

Carlien zet koffie en belt Ramon. Ik krijg groeten van hem en hij die van mij. Ik hang aan de bar en bekijk wat klein drukwerk. Alles is hier kleurrijk. Tegen de wand schuin achter de bar hangen meterhoge en -brede prints in vele lagen op elkaar. Evenveel lagen als er in de

tien jaar die KAPITAAL bestaat expo's waren. Op de hoeken begint het pakket door het gewicht los te komen.

Ramon en Carlien zijn platenkopers. "Wow, die moet ik hebben!" Zo zegt Carlien te reageren als ze een lp of 7"-single ziet waarvan het artwork haar raakt. Ze schaft ze gerust zonder luisteren aan. De muziek kan wel eens tegenvallen, maar als de hoes goed is, is de halve wedstrijd gewonnen. In muziekdragers en hun verpakking komt beider liefde voor drukwerk en muziek samen. Dat zouden ze ook zelf kunnen maken, dachten ze op zeker moment. Carlien: "Er kwamen hier toch al veel muzikanten, kunstenaars en ontwerpers." De eerste release was de Fairy Liquid ep van synthpunkband Daisy Daisy. Vijftig van de honderdvijftig exemplaren werden verpakt in een artbox. "Een coronaproject. Er was tijd, dus er zitten heel veel uren in. Het artwork in die box is zo over the top

dat de muziek bijna niet meer te zien is.” Een prachtig product. Carlien is zeker tien minuten bezig om alles in de box uit te pakken en toe te lichten. Elk object is voorzien van schitterend drukwerk in vele kleuren en drukgangen. Zou deze release van een professioneel en zakelijk ingesteld platenlabel zijn geweest, dan was het niet te betalen. Nu wel, dankzij de liefde, toewijding en inspanning van de mensen die geregeld binnen komen lopen en KAPITAAL zodoende opwaarderen tot een brandpunt van scheppend volk. “Dat vind ik ook zo leuk,” zegt Carlien glunderend. “De reuring, het met z’n allen iets maken.” Ze staat op van de leren bank in het zithoekje, waarin we inmiddels met een kop koffie binnen handbereik hadden plaatsgenomen en pakt een lp van een stapel. “Magnet People, de tweede plaat van Pizza Knife. De band deed het drukwerk voor de hoes hier bij ons en het Eindhovense Bottom Shelf Records deed de rest. De illustratie op de hoes is gemaakt door Max Kisman. De jongens van Pizza Knife hebben Max hier leren kennen.” Ze legt de lp terug op de stapel en pakt een 7”-single van een ander stapeltje. “Het debuut van Whip. Deden we in samenwerking met Waaghals Records. Het artwork is van Kim David Bots, die hier heeft zitten tekenen met de muziek van Whip op de oren.” Ontwerper Nick Liefhebber moet de koffie geroken hebben. Hij loopt voorbij met een volle kop, maakt kort een praatje en verdwijnt weer in zijn werkruimte achterin. “Nick werkt niet bij

De werkplaats is de motor van KAPITAAL. Vandaaruit kunnen we leuke dingen doen.

KAPITAAL, maar wel in dit pand,” verheldert Carlien. Dingen en mensen door elkaar laten lopen. Ze staat opnieuw op van de leren bank en loopt naar een rek vol met t-shirts op een hangertje.

Ze neemt er een wit t-shirt met lange mouwen uit. “Kapitaal Records nummer 3, met artwork in fluorescerend roze en geel van Bobbi Oskam. Zijn

we fan van. We vroegen hem of hij ooit muziek had gemaakt en hij kwam met twee tracks die hij als vijftienjarige op de computer van zijn ouders maakte. De tracks van Bobbi Oskam zijn gratis via onze Bandcamp te downloaden en het T-shirt kun je kopen.” Een eigenzinnige release, die net als de andere releases bijzonder fraai is vormgegeven en uitgevoerd.

“De werkplaats is de motor van KAPITAAL. Vandaaruit kunnen we leuke dingen doen. KAPITAAL Records is onze speeltuin, ons passieproject.” Carlien ziet me driftig schrijven. “Zijn wel quote-waardige dingen hé?” Als ik haar vertel dat mijn verhouding met het woord passie wankel is, lacht ze volstrekt geloofwaardig. Ook de expo’s zijn een speeltuin. Ontwerpers, drukkers, muzikanten, koks, mensen achter de bar en bezoekers

maken er iedere keer weer een gesamt-kunstwerk van. De vierde release van KAPITAAL Records was een cassette: ‘a compilation of B-sides, rejected bedroom recordings, bootlegs and random crazy shit from 18 different artists’. De releaseparty was een heus festival. “We hadden twee podia en er waren zo’n 300 bezoekers. De geluidsvrouw kwam binnen en vroeg zich hardop af of het wel goed zou komen. Het kwam goed, dat gaf ze achteraf toe. Leuke chaos.” Driehonderd mensen in deze ruimte, is dat niet vragen om problemen? “Het

zijn allemaal wel lieve mensen,” pareert Carlien mijn bedenking. “Ze kijken naar elkaar om. Wat betreft rottigheid hebben ze een houding van: ‘Dit is de zaak van Carlien en Ramon! Dat doe je niet!’” Deze tekst is lang genoeg. Er moeten nog plaatjes bij, helaas in zwart-wit, maar nog altijd mooi. Meer kleur? Kijk dan op Instagram @kapitaalutrecht ■

FOTO: ALEXANDER LEXIS

IK HOUD NIET VAN MUZIEK, ZOALS ANDERE MENSEN DOEN

Ken je dat geluid van een vork of een mes, dat uitschiet op een aardewerken bord? Veel mensen krimpen ineen als ze alleen al aan dit geluid herinnerd worden. Toch hebben de meeste mensen geen noemenswaardige last van geluid en zetten ze zonder problemen de hele dag muziek aan. Ik houd niet van geluiden en eigenlijk ook niet van muziek. Meestal loop ik met oordoppen in. Maar toch... soms kan ik intens genieten van muziek. Vladimir Nabokov schreef: 'Muziek, goede muziek tenminste, drukt dingen uit die in woorden niet uit te drukken zijn. Daarin ligt de betekenis en het geheim van muziek.' Er is een sweet spot, waar muziek in staat is de sterkste emotie op te wekken die de geest kan ondergaan. Waar het nog mooier is dan mooi, beangstigend groot.

TEKST: JAM VAN DER AA

ILLUSTRATIE: ERIK VERMEULEN

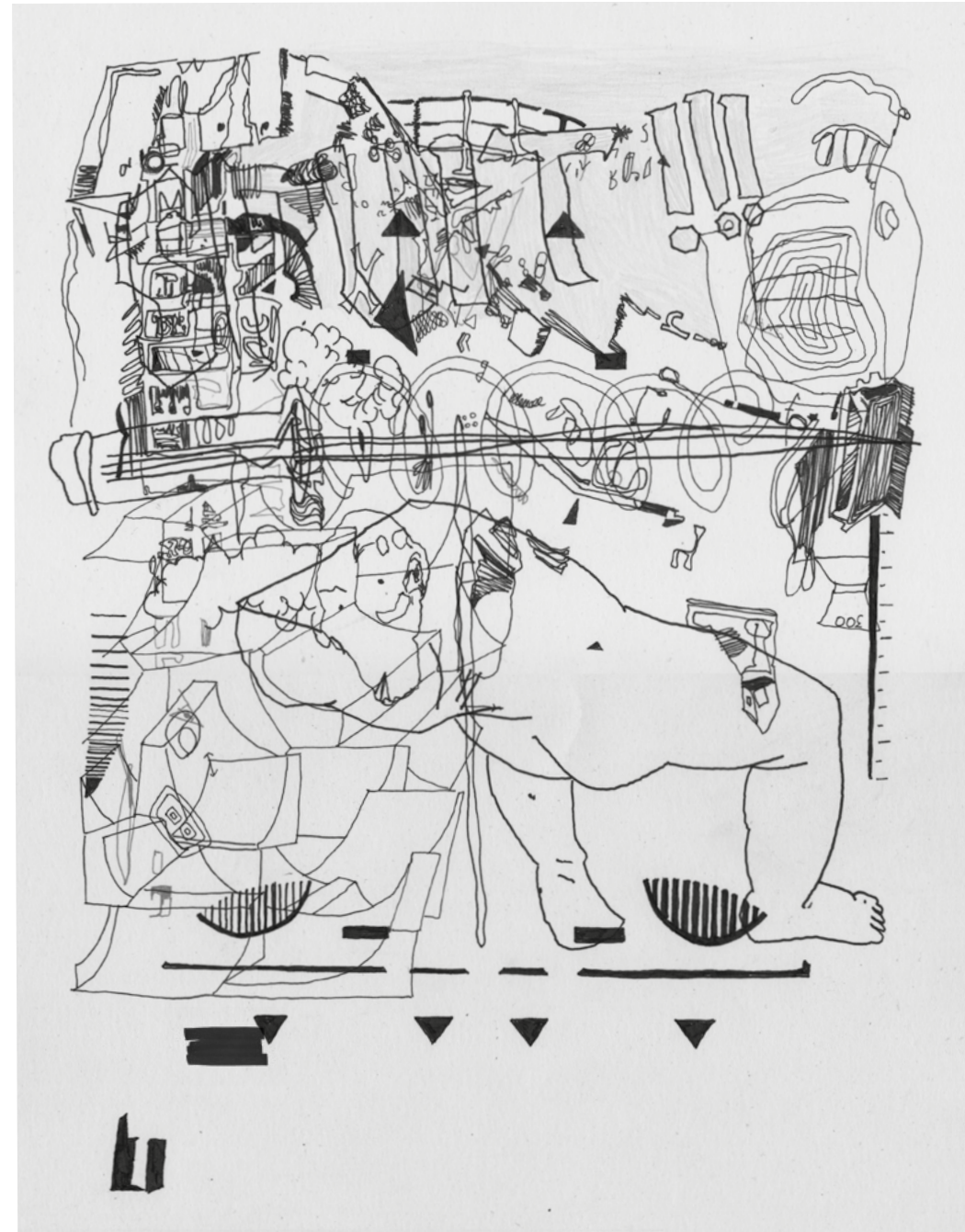
1.

Misschien is het goed als ik vertel dat ik in stilte ben opgegroeid; zonder radio en zonder televisie. Om een onduidelijke re-

den vond mijn moeder het een goed idee om mij in groep 3 op muzikles te sturen. Maar hoe moet je iets maken, wat je niet echt kent?

&

In groep 5 gaf meneer Jo muzikles. Stel je voor, vijftientig achtjarigen. Met een geleende plasticen blokfluit. Niet

gehinderd door enige muzikale kennis. Enkel gevoel voor volume.

&

Mijn vader had een langspeelplaat met de soundtrack van de erotische film *Bilitis* (1977). Om de lp van Francis Lai zit een hoes die je open kunt klappen, met stills uit de film. De centerfold is een soft focus foto van een boom waarin op een brede tak een naakte vrouw landerig, wijdbeens tegen de stam gedrukt, het beeld uit staart. Deze muziek is ook de soundtrack van mijn doopfilm. Nu ik dit zo opschrijf ligt het misschien best voor de hand dat ik een vreemde relatie met muziek heb. Maar misschien heeft het er niets mee te maken.

&

Ik heb veel en snel last van geluiden. En wat is last hebben? Dat is als je er moorddadige fantasieën van krijgt.

&

Synesthesie is een verschijnsel waarbij een zintuigelijke waarneming ongewild een of meerdere andere zintuigelijke waarnemingen oproept.

&

Auditief-tactiele synesthesie treedt op wanneer een geluid een specifiek lichamenlijk gevoel oproept (zoals tintelingen in de nek). Veel soorten geluid doen mij pijn. Muziek nog vaker dan random geluiden.

&

Bladmuziek ziet er bedrieglijk georganiseerd uit; muziek is dat natuurlijk in het echt heel vaak niet. Geen keurige noten op of precies tussen een lijntje, in keurige strak getekende maten.

Eén dissonante noot kan geen kwaad, maar waar en wanneer begint het dan ondragelijk, pijnlijk te worden? Harmonieus, als in engelachtig, hoeft het ook weer niet precies te zijn.

2.

Als ik naar elektronische muziek luister (bij drum & bass werkt het trouwens niet), ontvouwt er zich een helder raster in mijn hoofd. Een grid. Een driedimensionale binnenplaats waarin zich beelden en verhalen vormen, waarin ik heel gemakkelijk mijn weg vind. Ik ben er alleen. En soms is er een korte glitch of een distortion dat volgt op iets in de muziek, maar het grid vloeit steeds weer terug in het gelid.

Ik loop door het land in mijn gedachten. Ik word licht in mijn hoofd. Ook komt er iets tot rust. Door het duidelijke, strakke, computergestuurde ritme valt iets stil, waar er anders een onophoudelijke ruis is.

Met mijn ogen dicht trek ik slierten van licht en fonkelingen uit de rasters en ik borduur wat ik maar wil tussen de mazen van het lege grid.

&

Het is feest. Een vriendin geeft een groot verjaardagsfeest en de band *Trikosis* is juist begonnen met spelen. De frêle zangeres schreeuwt melancholisch naar de sterren. Een meisje dat ik net heb leren kennen zit naast me bij het kampvuur. Door de tranen in mijn ogen zie ik haar rusteloze lichaam naast me. Ik wrijf stiekem in mijn ogen en ik slik.

Ze wenkt haar beste vriend die niet naast haar wil komen zitten, die staart liever met gesloten ogen naar de vlammen en hij luistert naar de band: *Trikosis*. Ze gaat vaak verzitten en ze bijt op haar glanzende lip.

‘Deze muziek maakt je onrustig hè,’ zeg ik. ‘Ja,’ zegt ze.

‘Mag ik je vragen wat deze muziek met je doet?’ zeg ik.

‘Liever niet,’ zegt ze. ‘Vertel jij maar.’

Intussen gooit de zangeres van de band

haar been in de lucht, het leven is een tranelal maar we moeten er toch het beste van maken, en mensen beginnen te dansen op het gras tussen het kampvuur en de veranda. Dat lied van net maakt dat ik me een eenzame wolf voel, die wil huilen naar de maan.

Ik zeg: ‘Ik houd niet van muziek. Muziek doet mij vaak pijn.’

&

Natuurlijk doet muziek soms pijn, zul je denken. Muziek doet allerlei dingen met mensen. Muziek raakt je recht in je ziel, het roept sterke emoties op en is in staat de hartslag te beïnvloeden. Als er ergens een lied speelt, dat je associeert met je kersverse ex, voel je je hoogst waarschijnlijk behoorlijk rot. Als er tijdens een wandelmars (tja, de naam zegt het al) marsmuziek gespeeld wordt, houd je een lekker wandeltempo gemakkelijker vast. En het is niet voor niets dat er bij uitvaarten en gedenkbijeenkomsten nummers worden gedraaid die gemeenschappelijk tranen opwekken, zodat er gezamenlijk kan worden gerouwd. Muziek verbindt en niet alleen in droevige momenten. Een dj op een feest bijvoorbeeld, is de volkmanner van vrolijke momenten.

3.

Online vind ik een wetenschappelijk onderzoek waarbij dertien proefpersonen luisteren naar verschillende geluiden. Terwijl zij luisteren naar de geluiden wordt hun hersenactiviteit vastgesteld.

Vooraf geluiden met frequenties tussen de 2000 en 5000 Hertz blijken heel onplezierig te zijn. De auteur van het onderzoek, Sukhbinder Kumar wijst erop dat het gegil van mensen deze frequentie heeft. Moge-

lijk reageert ons brein er daarom heftig op: we associëren het wellicht met gevaar.

Omgekeerd reageren hersenen ook positief op geluiden zoals de donder en stromend water. Of gefluister en het geluid van haar dat wordt geborsteld. Dat verklaart misschien wel de populariteit van ASMR (autonomous sensory meridian response). 20% van de mensen is kennelijk meer of minder gevoelig voor ASMR. Zij krijgen een fijn (fysiek) gevoel van bepaalde geluiden, beelden of aanrakingen. Ik was verrukt toen ik het fenomeen ontdekte.

Voor mij betekent het dat geluiden een tintelend gevoel kunnen opleveren, dat vanaf mijn achterhoofd over mijn ruggengraat en mijn ledematen holt. En soms voelt een geluid alsof ik een hoofdhuidmassage krijg van engelen. En van veel andere geluiden... krijg ik dus pijn.

4.

Het is een hete dag, we varen op een boot, we draaien muziek (gipsy) en zoeken naar de soul in de muziek en ik denk terug aan de frêle zangeres van *Trikosis*, die schreeuwt naar de sterren in een mengeling van pijn en geluk.

Terwijl onze voeten in het water bungelen zeggen we tegen elkaar: ‘Als je geen versterking hebt, moet je wel schreeuwen als je zingt, met zo’n heel orkest.’ Mercedes Sosa schreeuwt zich een weg naar een plek diep in mij, die ik meestal beschut omdat, als ik die aan laat raken, ik twee dagen later nog steeds huil bij elk mooi ding. ■

ONVERMOEIBAAR VOORTPLOTTEREN

Weerapps voorspellen regen. Vooralsnog is het droog. Emiel draagt een zwart T-shirt met op de linkerborst een logo in oranje dat op dat van Nike lijkt. Maar de merknaam is vervangen door Nietzsche. De filosoof met de hamer, zo wordt deze negentiende-eeuwse denker wel eens genoemd. Doorgaans zei hij 'nee' tegen wat de meeste mensen met een 'ja' accepteren. Zou Emiel het t-shirt hebben aangetrokken om zo de betekenis van Antigoon, de naam waaronder hij zijn kunst maakt, te onderstrepen? De dochter van Oedipus heette Antigone, wat 'zij die geboren is om tegen te werken' betekent. Kunnen we Antigoon ook een houding loodrecht op die van de massa toedichten? Nee zeggen, waar iedereen ja zegt.

TEKST: EDWIN TIMMERS

Antigoon

Het atelier van Antigoon bevindt zich in een loods op het voormalige bedrijfsterein van Stork in Eindhoven en bestaat uit twee kleine ruimtes boven elkaar. Grofweg dient de benedenruimte als werkplaats en de bovenruimte als ontwerpstudio. Beide ruimtes hebben geen raam. Via een houten trap gaan we gelijk door naar de ontwerpruimte. Het is er behoorlijk warm en uit de speaker van een flatscreen-tv knettert de punkrock van Amyl and the Sniffers. Ik wijs naar

het logo op zijn t-shirt. Het blijkt te zijn ontworpen door een Franse kunstenaar wiens werk Emiel zeer waardeert. Hij pakt een boekje van een stapel op de tafel waaraan we plaatsnemen en zegt dat het werk erin door dezelfde kunstenaar is gemaakt. Met één oog bekijk ik het werk van de Fransman, met het andere oog pols ik Emiels gezicht, waarvan een flink deel verstopt is achter een baard. In de ogen erboven zie ik gezonde reserve, tegelijk zie ik zachtheid en toewijding. De

indruk bekruipt me dat ik zijn tijd zit te stelen, tijd die hij ook aan zijn plotter art, want onder die noemer wordt zijn kunst geschaard, kan besteden. Evengoed heb ik het mis.

Plotter art wordt gemaakt met een plotter. Van oorsprong is een plotter een printer met een of meerdere pennen, maar er bestaan ook snijplotters. De beweging van pen of mes wordt aangestuurd door een computer. Hetgeen de plotter op papier (of een andere drager) zet, is ontworpen op die computer. Antigoon speelt met de drager waarop én het gereedschap waarmee de plotter plot. Hij rekt de grenzen van de plotter op. Zo bedacht hij dat een paintball gun ook als een plotterpen is aan te sturen. Met spatten als bijvangst vormt de uiteen gespatte munitie het beeld dat hij vooraf op de computer ontworpen heeft. Momenteel experimenteert hij met een Dremel (een fijnboorslijpmachine) op de plaats van de pen. De Dremel slijpt lijnen in een drager die voorzien is van meerdere lagen verf.

Een machine voert uit wat hem wordt opgedragen, onvermoeibaar ploeteren ze voort, wat ze aandoenlijk maakt. Een plotter wordt in principe geacht om hyper-nauwkeurig te werken. De lijnen en lijndiktes moeten het perfecte benaderen, maar voor Emiel is dat van ondergeschikt belang: “Perfectionisme is mijn ding niet. Vind ik zelfs niet interessant.” Hij ontwerpt en bouwt zijn eigen plotters. Tegen de tijd dat een machine toe is aan de finale fijnafstelling, is hij alweer bezig met nieuwe ideeën. Het resultaat, de plot, heeft dus altijd een zekere mate van imperfectie. Dat

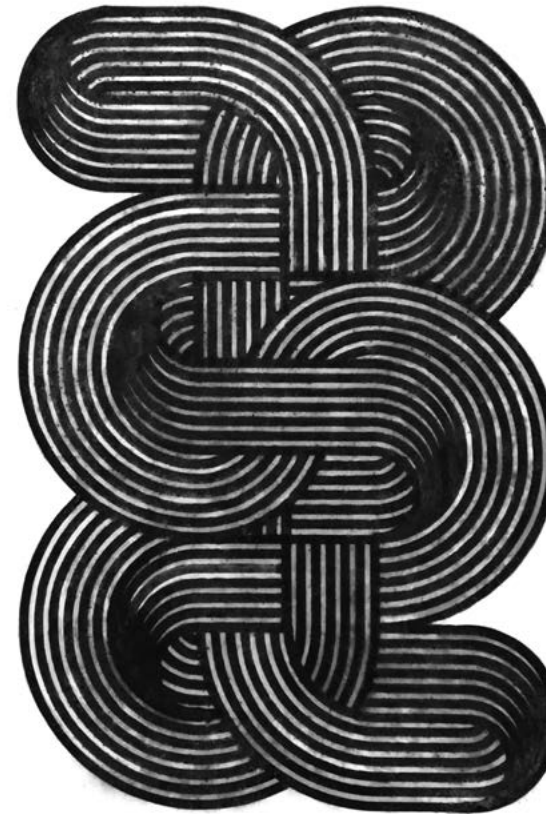
Perfectionisme is mijn ding niet. Vind ik zelfs niet interessant.

rauwe verhoogt de spanning in zijn werk, alsof de mensenhand erin zichtbaar is.

“Ik vind dingen snel saai. Daarom vind ik het fijn om in deze ruimte zonder ramen te zitten: niets van wat er buiten gebeurt, leidt me af. Dat ik mijn eigen plotters bouw heeft daar ook mee te maken. Het maakt het werken divers. Het gaat van bedenken naar ontwerpen en van bouwen naar testen.” Hij stelt voor om buiten verder te praten, want binnen is het wel erg warm. We zetten ons aan een verveerde tuintafel en praten verder. Na de middelbare school deed hij een opleiding in elektro. Vervolgens ging hij naar de grafische school Cibap in Zwolle en daarna deed hij HBO communicatie en mediadesign. “Daar heb ik leren programmeren. In het begin snapte ik er niks van. Internet was nog nieuw. Toen werden er nog van die maffe websites gebouwd. Het was wild west. Acht jaar lang bouwde ik vooral websites. Op een gegeven moment was ik er klaar mee. Websites leken steeds meer op elkaar. In 2017 of 18 bouwde ik met de hulp van tutorials op het web mijn eerste plotter, gewoon uit interesse, zodat ik mijn creativiteit kwijt kon.”

Er valt een druppel op de tafel, en nog een. Gretig zuigt het droge hout het water op waardoor er donkere vlekjes ontstaan.

De natuur als pointillist. Na twee droge weken roert de great plotter in the sky zich eindelijk weer. Terug boven breken de wolken. Krakend oergeweld overstemt de muziek van Amyl and the Sniffers, die nog steeds spelen. “Op m’n zestiende heb ik mijn eerste piece gezet,” gaat Emiel rustig verder, “eerder al wat tags.” Hij

laat me een aantal van zijn latere graffitiwerken op zijn laptop laat zien. Toen al waren strakke lijnen prominent in het werk aanwezig. De stap van graffiti naar plotter art lijkt daarmee een logische. Sinds ik het werk van Antigoon op Instagram heb gezien, ervaar ik een bolletje wol anders. Zoals je in zo’n bolletje de lijn van de draad kunt volgen, zo kun je in de plots van Antigoon de lijnen volgen, zelfs als ze onderbroken worden, weg lijken te duiken en elders weer tevoorschijn

komen. Veel lijnen in het dagelijks leven hebben betekenis. De complex geconstrueerde lijnenplots van Antigoon lijken van betekenis los te willen komen, ze halen stress uit de perceptie. Ze vormen een wereld die zichzelf genoeg is. Dit komt het duidelijkst naar voren in de plots met knoopachtige vormen, zonder begin, zonder einde. Autonome, gesloten vormen die vanuit hun innerlijke rust het oog tot een aftastend bewegen verleiden. De lijn geïsoleerd van haar decoratieve functie op een gebruiksvoorwerp, zoals ze die vanaf de prehistorie doorheen de geschiedenis wel had. Stelsels van lijnen als kunsthistorisch destillaat. De plotters van Antigoon live aan het werk zien, is een lust voor het oog, maar, zegt Emiel: “Live performance doe ik bijna niet meer. Het gaat me om het werk of de print.” Terecht en tegelijk

een beetje jammer, omdat hij daarmee het hele technische stuk aan het oog van de kijker onttrekt. Hij ontwerpt en bouwt als gezegd zijn plotters zelf. Er zit dus een vracht aan experiment en ambachtelijk vernuft in het traject dat aan het eindresultaat voorafgaat. Dat wordt niet altijd begrepen. Emiel, met pret in zijn ogen: “Ooit was een vrouw boos op me omdat de tekeningen die ze had gezien niet met de hand maar met een plotter waren gemaakt.” ■

GEEN MODIERE TERINGHERRIE DAN RHYTHM & BLUES - TERINGHERRIE!

R&B ontstond in de jaren 40 met artiesten als Louis Jordan, Roy Brown en Wynonie Harris. In 1949 werd de single (45rpm) door RCA op de markt gebracht, aanvankelijk had ieder genre zijn eigen kleur vinyl. Voor R&B en gospel was dat oranje. R&B ging in de jaren 50 naadloos over in Rock & Roll.

TEKST: REVEREND MC & PAPPA SHOTGUN

De single was de geluidsdrager die synoniem werd voor Rock & Roll, was klein en goedkoop en leuk om te verzamelen. Het opnemen en persen van een single was snel geregeld. De B-kant werd soms gebruikt als extensie van de A-kant of voor bijvoorbeeld een instrumentale versie. Tegen het einde van de jaren 50 was er een golf van onafhankelijke, kleine platenlabeltjes met baasjes die lokaal talent of wat daar voor door ging, een kans gaven om een hit te maken. Groepen die optraden op straathoecken, universiteitscampussen, de lokale bar of brandweerkazernes waren allemaal welkom. Was je bij stem of speelde je een instrument, fijn. Wie wilde er niet de nieuwe Fats Domino, Little Richard

of Five Satins worden. In de vaak primitieve, provisorische studio's met beperkte middelen niet zelden in deplorabele conditie, werd snel een plaatje geregeld. Iedereen blij. Alle energie en enthousiasme werd in de twee maal twee minuten opnametijd gepropt, want alles moest er live in de studio in een keer op staan natuurlijk. Het resultaat was in technische zin, ook vergeleken met de toenmalige standaard, vaak bedroevend. Leuk zijn juist die singles die al dan niet bewust met al hun imperfecties werden uitgebracht. Wat niet is uitgebracht is niet te beluisteren, maar opnames met een ontstemde gitaar of piano, een kapotte microfoon of versterkerlamp, een mix die totaal uit

balans is, alle wijzers in het rood, een haperende saxsolo of een onverstaanbare zanger zagen regelmatig het daglicht. Prachtige lo-fi R&B was het resultaat, bij voorkeur met handjeklap en geschreeuw om er nog een gospelsausje over te leggen. De artiesten kwamen en gingen en hun totale output was vaak niet groter dan een of twee singles. In 1963 en 1964 werd R&B omarmd door de witte R&B – en garagebands. Zo'n beetje alles van Chuck Berry en klassiekers als Louie

Louie, Money (That's What I Want) en Twist And Shout behoorden tot het vaste repertoire. The Witch, aanvankelijk bedoeld als de zoveelste dance in de dance-craze rage, maar wat uiteindelijk een (anti-)liefdesliedje werd, werd een van de vroege garage rock anthems. Vraag het The Sonics maar of er mooiere teringherrie is dan R&B-teringherrie. ■

Rev&Pappa, zo doopten Reverend MC & Pappa Shotgun hun podcast op Spotify. Op die streamer propten ze reeds meer dan twintig afleveringen vol met schitterende, veelal vergeten liedjes uit het USA van de eerste zeven decennia van de twintigste eeuw. Ruig, wild en intens spul. In de recentste uitzendingen verkennen R&P de R&B zoals hierboven beschreven. We vroegen hen om een lijst met vijf 'instapongs'. We kregen er elf. "Kies er maar vijf uit," meldde het begeleidende bericht. Kiezen? Nope.

Hier dus een top R&B-elftal volgens Rev&Pappa:

- Falcons – Oh Baby
- Cookie & Cupcakes – Trouble In My Life
- Blue Dots – Please Don't Tell 'Em
- Sugar Boy and his Cane Cutters – Overboard
- Clarence Walton & Walton Brother Band – The Cat
- Freddie Coaster & The Standells – Drinkin'
- Little Jerry – Chapel On The Hill
- Ned & Nelda – Hey Nelda
- Joanne & Sonny – The Journey
- The Bell Notes – I've Had It
- Arthur Noiel – It'll Make You Holler

EEN KLARE EIK IN HET OPEN VELD

Dichter filosoof Martijn Benders

Onderweg naar Mierlo liep mijn blaas vol. Ik zette voet in de wijk Kerkackers met m'n snotterd in de hедера, de gulp op een kier. Honderdvijftig meter en een paar minuten verder bel ik opgelucht aan bij Martijn Benders, de dichter-filosoof die het vrije denken tot kunst weet verheffen. Vijf dichtbundels en ik weet niet hoeveel blogposts las ik van hem. Ik volg hem zo-gezegd al jaren en dat heeft alles te maken met zijn actieve denkhouding, die een verademing is in een verschalend geestelijk klimaat. Zijn laatste bundel Gedichten om te Lezen in het Donker is nergens gerecenseerd. Literatuurvorschend Nederland schijnt dun in de broek en mijdt deze prachtbundel. Afgaande op de felle manier waarop hij op het web zijn pen kan roeren, verwacht ik dat me de oren gewassen zullen worden. Schone oren, groot als die van de boze wolf.

TEKST: EDWIN TIMMERS

Martijn loopt op witte sokken en draagt een rode, Schots geruite broek met erboven een poloshirt in een donkerdere roodtint en een fijnere weefruit. Hij biedt me koffie aan en stelt me voor aan zijn vrouw Veer, essentieel deel van een vleugel, voorwaarde tot vliegen, koosnaam voor Veronique. We maken een praatje terwijl Martijn terug de gang inloopt en daar uit een grote doos een boek pakt. "Kadootje," zegt hij als hij me de pil

overhandigt. Het is Amanita Muscaria, The Book of the Empress, het eerste deel in een serie van vier over paddenstoelen – een boek voorbij de grenzen van wat men begrijpt als standaardwerk. Het oogstrelende werk is 4,4 centimeter dik en verscheen zoals zijn laatste vier dichtbundels bij de onafhankelijke uitgeverij Kaneelfabriek. Als tegenprestatie leg ik een Bukblad op tafel, een schrill contrast met de gebonden kolos ernaast, maar evengoed met liefde gemaakt, iets wat Martijn lijkt te begrijpen, afgaan-

MARTIJN BENDERS

HET ZIJN MAAR BERGEN

EEN ULTRAJOYDIVISION PROJECT

de op zijn zachte blik in een opvallend jeugdig gezicht dat schuilgaat achter een luchtige haag van kronkelend baardhaar. “Buk,” zegt hij, “Bend in het Engels. Ik heb mijn naam niet mee. To go on a bender. Jezelf bezatten, een stuk in de kraag zuipen.” Woorden uit elkaar schroeven en de losse onderdelen afvuren op het enorme taalreservoir in zijn hoofd. Ontvankelijk zijn voor de ‘schade’ van deze handeling en terechtkomen in uithoeken van dat reservoir waar niemand, behalve een dichter nog een verband zou vermoeden. Het lijkt een procedé, maar dat is het niet. Een volleyballer die woorden als speelbal op zijn vingertoppen vangt en doortikt, net het net over? Ik poog het te vatten. Woorden zijn besmet met andere woorden, met hele denkconstructen. “Een woordenboek is een soort kerkhof, een dood iets. Taal is een levend iets, geen bevroren iets.” Dat levende huldigt hij in alle bundels die ik van hem las, maar werd een autonome kracht vanaf de dubbelbundel Baah Baah Krakschaap / De P van Winterslaap (2019). Alles, dat wil zeggen, alle dingen, alle wezens, alles krijgt hier een stem. Lees ik deze bundel, dan betreed ik een landschap dat fluistert in de schemering. Een bijzondere ervaring die zich opnieuw voordoet bij herlezing. De bundel Ginneninne (2020) gaat hierin nog verder. Nu zingen ook oude verhalen, sprookjes en mythologie mee in een kosmische harmonie ver voorbij de wetenschap. Een bundel die je eerst moet ondergaan. Bij herlezing beginnen woorden en zinnen op te lichten omdat de ver-

Meestal begin ik in de herfst, als die hele dichtader weer opengaat

banden dikker worden. Stoplichten van herkenning, leespauses die het denken frituren. Genieten, dat zeker ook.

“Meestal begin ik in de herfst, als die hele dichtader weer opengaat.” Het seizoen van de tweede bloei is een paar dagen jong en de eerste denkstappen naar een nieuwe bundel zijn gezet. Hij laat de woorden Zeitung en krant over zijn tong gaan. Bij het tweede trekt hij een vies gezicht; het eerste laat hij zingen. “In 1968 stak Andreas Baader, je weet wel, van de Baader-Meinhof Gruppe, in een warenhuis van een nazi-familie een krant in brand. In die krant stond een artikel over het bloedbad van Mý Lai dat de Amerikanen hadden aangericht. Ik vroeg me af welke muziek

op het moment van de brandstichting in het warenhuis kan hebben geklonken. Was het Tom Jones? Op een foto van Jones zoomde ik in op zijn oog.” Hier stopt Martijn en kijkt me aan. Zo begint het, lijken zijn ogen te zeggen.

Twee thema’s, het christelijke en het linkse, komen tijdens het gesprek meerdere keren terug. Met betrekking tot het christelijke zegt Benders dit: “Het gaat hier om wat Foucault de Parrhesia noemde, dus de waarheidsbeleving zelf, die is door de eeuwen heen christelijk geprogrammeerd.” In de huidige, vermeend seculiere samenleving staat het knechtende, beperkende en tot braafheid manende karakter van het christendom nog fier overeind. De braafheid regeert, mak volk volgt de pijlen die de staat

FOTO: MARTIJN BENDERS

dat (terecht) als een niet hard te maken aantijging en gaat de strijd met het fonds aan: “Als ik mijn mond ga zitten houden, dan ben ik niet trots op mezelf. Dan maak ik het mezelf moeilijk. Echte intellectuelen kunnen gewoon met elkaar in debat gaan. Wie heeft er ooit een debat gezien tussen Pfeijffer en een andere schrijver? Niemand. De man somt maandelijks vanuit een ivoren toren het voorgekauwde linkse perspectief op, zonder dat er ooit van debat sprake is. Dat is een junta-achtige constructie, geen open intellectueel veld.” Literatuur gaat hem aan het hart, ware schrijvers staan als solitaire eiken in een open veld.

trekt. Echt links – “als het al bestaat, dan zit het buiten het systeem” – heeft zich altijd verzet tegen christelijke knechting. Martijn noemt zichzelf een heiden, te begrijpen als voor-christelijk bevattelijk voor wat hem omgeeft, bogend op een onbezoedelde, voor magie ontvankelijke geest. Braverikken zijn niet in staat tot het schrijven van literatuur. “Als ik die literatuur van nu lees, dan denk ik aan stripblad Eppo. Schopenhauer wist het al: slechte literatuur beschadigt de herenen.”

Een malloot met mandaat van het Letterenfonds meende dat Benders’ laatste bundel vol met clichés staat. Martijn ziet

To go on a bender. Jezelf bezatten. De bundel Nachtefteling (2017) schreef hij in een gare caravan op De Zwarte Bergen aan het eind van zijn alcoholisme. Hij is klaar met alcohol en roesmiddelen in het algemeen, hij wil helderheid in een verruimde geest. Zo’n geest wenste hij ook de recensenten toe aan wie hij de bundel Ginneninne zond met bijgesloten een zegel lsd. Nuchterheid is een illusie: “Je wakker bewustzijn is ook een hallucinatie. Serotonine is een triptamine. We gaan hallucinerend door het leven.” Lees en herlees Benders’ boeken tot je zat bent. Plop, mijn tronie komt los van de haag. Honkwaarts nu, op natte schoenen.■

'WE WILLEN GEWOON VEEL'

De ontwikkeling van de zes koppige Haagse band Chattermag is te volgen op youtube. Hun tweede optreden, vorig jaar november, was een thuiswedstrijd, want in het Paard. Spontaniteit en enthousiasme won het van een zekere onwennigheid. Niettemin viel toen al de ongedwongen podiumaanwezigheid én het bijzondere stemgeluid van zangeres Kate op. Driekwart jaar en meerdere youtubefilmpjes later is duidelijk dat de rest van de band haar voorbeeld volgt. Hun catchy poppunkende beatliedjes zijn het andere wapen om het doorgaans jonge publiek los te krijgen.

Chattermag

TEKST: EDWIN TIMMERS

“We zijn bij elkaar gezet,” zegt Kate, met enige verbazing in haar stem. Het was muziekschool Ready2Play die de zes jonge muzikanten met allemaal verschillende muzikale voorkeuren aan elkaar koppelde. Dat gaat zelden goed. Chattermag is zo’n zeldzaam geval. Nog geen drie maanden bezig speelden ze het genoemde optreden in het Paard, met eigen liedjes, want daarover waren ze het meteen met elkaar eens geweest. Vandaag, een zondag, hebben ze een oefenruimte gehuurd. Een perfect moment om met ze te bellen. Aan de andere kant van de lijn heeft de band zich in een cirkel opgesteld. “Wil je de achternamen erbij?” vraagt Kate voordat ze iedereen voorstelt: toetsenist Mira, drummer Roan, bassist Oliver en gitaristen Jana en Johann. Ray is er ook, zij vervangt Jana, mocht dat nodig zijn. “Johann en ik hadden elkaar via Insta ontmoet,” begint Kate over pré-Chattermag. “Ik wilde eigenlijk een band met alleen maar meiden. Johann was zo enthousiast over het beginnen van een band dat ik het eerste idee maar liet varen.”

De bandnaam komt uit Orlam, een dichtbundel van PJ Harvey. Kate kocht het boek nadat ze met haar vader een lezing van Harvey had bijgewoond op Crossing border. Het woord chattermag

kwam ze vrijwel meteen tegen. Een magpie is een chattermag in het Dorsets dialect en een ekster in het Nederlands. Deze naam won het van de eerder geopperde en eveneens sterke bandnamen Cactus Lipz en Nørmiez. Laatstgenoemde naar hun eerste liedje Normie. Het liedje Hair Salon is getoonzet op een klassieke drie-akkoordenriff en is waarschijnlijk het eerste dat ze in november in een studio gaan opnemen. “Live wordt dat nummer het snelst opgepakt,” aldus Oliver, via het mobieltje in de hand van Kate, die al even gemakkelijk praat. Het krappe jaar dat de bandleden samen optrekken heeft al genoeg verhalen opgeleverd die ze kwijt willen. Niettemin houdt de band zich stil als Kate antwoordt op de vraag naar de herkomst van haar opvallende stemgeluid. “Ja, dat wordt wel eens vergeleken met Nina Hagen,” zegt ze, wetende waarop ik hint. Dan, met een blozend lachje: “Op mijn twaalfde probeerde ik Adèle na te doen. Maar nu gaat het een beetje automatisch als ik mezelf probeer te expressen. Ik probeer niemand na te doen.” Stilte. Om mezelf ervan te verzekeren dat de andere bandleden nog aanwezig zijn, vraag ik of ze graag live spelen. “Jaaaa!” klinkt het in koor. “Live, daar draait het om,” roept één van hen. Kate biecht op dat ze aanvankelijk bang was iets te doen wat het publiek mogelijk niet leuk zou vinden, maar daar was ze snel overheen. De band zoekt naar een podiumact die smaakt naar performance art. “We willen gewoon veel,” besluit iemand. Wie het ook zegt, de hele band wordt voortgestuwd door de vurige koorts die zich manifesteert na het ruiken aan de belofte die popmuziek in zich draagt. ■

KORTEBAANDRAVEN EN KOMKOMMERSORTEREN

Lezers vroegen ons waarom we ons in deze rubriek beperken tot liedjes en losse tracks. Da's eenvoudig: wij doen een korte verkenning van iets moois en jullie doen de rest. Goeie deal.

HOOFS - SO MANY QUESTIONS

(2023): lekker hard, fel en strak met nu en dan een dissonante gitaarruptie. Op het podium droeg de zanger een T-shirt van Gilla Band en een van de twee gitaristen een T van DITZ. Hoofs steekt die twee naar de kroon en dat is een hele klus.

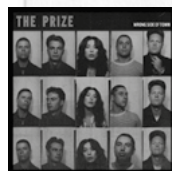

OATS - SUN (2023): ergens lazen we dat Oats grossiert in mathrock. Als muzikant moet je goed kunnen tellen om mee te kunnen in de prettig hectische composities van deze band. Sun is net als hun andere nummers zeer intens, niet in de laatste plaats door het grote tijgerende en torenende zoeken van de zanger naar definitieve verklanking van zaken waarmee hij begaan is.

BUMBLE B. BOY - MICROPLASTIC PERSON

(2023): hyperactieve eco-punk met puntig gitaarwerk. Microplastic Person drijft de spot met het cynisch kapitalistische idee dat alles een verdienmodel is. Verwerk milieuvcontreinigende stoffen in voeding en er is geld mee te verdienen. In het liedje zit een saxloopje dat bekend is van het circus, specifiek de clownsact. Misschien leggen we daarom de link met Bumblebee van Ween uit 1990.

THE PRIZE - WRONG SIDE OF TOWN (2022): mooier liedje dan hun nieuwe single First Sight. Punkrock en powerpop gaan hand in hand over straat.

WRECKLESS ERIC - DRAG TIME

(2023): laatste liedje van de plaat Leisu-reland laat zich goed op repeat draaien, zeker in de herfst. "Get yourself a one way ticket for the merry-go-round", zingt Eric. De malle molen van het leven, een bepaald soort leven, instappen en nooit meer uitstappen.

FORD'S FUZZ INFERNO

War, Peace & Fuzz - E.P.

FORD'S FUZZ INFERNO - CAPTAIN SAM

(2023): dikke punkrock met een zanglijn die Iers aandoet, dus uitnodigt tot inhakend meezingen. Captain Sam staat op een ep met vijf songs over de ellende die oorlog heet. "Fuck war and fuzz on", lees ik op hun Bandcamp. Zo is het, 100% mee eens.

LABASHEEDA - CURIOSITY (2023): mooi, kort liedje met een fijne drive en een zanglijn die J Mascis had willen bedenken. Weltschmerz in de toon, smachtend gebracht.

FLYING COLOURS - WHEN (2023): ik voel mijn tenen weer. When komt van Mindfulness, een plaat die zich laat ervaren als een body scan. Alles klinkt zacht en ver weg. Opvallend zijn de lange inloop- en uitloopstijle van dit liedje. Luister het een paar keer en vraag dan aan jezelf wat je voelt. Het zullen je tenen zijn. Live op Misty Fields minder zacht en ver weg en ook erg lekker.

SENCION MINAYA Y LOS QUISQUEYANOS - EL JANGUEADOR

(2021): de Waaghals bracht dit kleinood uit 1973 opnieuw op 7" uit. Na een bezoek aan de Nijmeegse vestiging kom je met iets als dit thuis en dan geloof je weer in muziek. Fris, levenslustig, uiterst dansbaar en het hoofd op hol brengend want voor Westerse oren aanvankelijk onnavolgbaar. Wees gerust, want de prettig onderwijzende liner notes op de hoes wijden je in.

ANTWERP'S - INSTA (CRUSH) (2023): verras-send lekker thuisge-klooi, oftewel: hele sterke lofi pop uit, vermoeden we, regio

Nijmegen. Het desperaat gezongen "I wanna talk to you, my dear" in Insta (Crush) trok ons meteen over de streep. Hele plaat op cd en you-tube. Tikt daar iemand op een pan in Alice? Suboptimale opnamemoge-lijkheden maken de maker creatief, dat verzinnen we niet, maar horen we in de liedjes van Antwerp's.

THE STARPEOPLE - BAYOU FEVER (2023): vijf jazzmuzikanten uit Arnhem, gelijkgestemde geesten, volgen elkaar op elke (zij)weg die door een van hen aftastend wordt ingeslagen. Bayou Fever werd in 1979 door McCoy Tyner op plaat gezet. The Starpeople namen het openingsthema eruit en verkenden dat verder. Op youtube een fraai gefilmde versie en op de cd Happening #1 nog twee andere nummers. Maar eens live gaan ondergaan.

APOLLO - HOT CLUB (2023): "What we have here is one of the best albums of all time!!!" aldus King Khan die in zijn Moon Studio achter de knoppen zat om de lp op te nemen die met Hot Club aftrapt. Garagepunkrock op behoorlijke snelheid met een sound die teruggrijpt op de vroege jaren negentig – zo mocht dat toen. Let op het koortje tegen het eind. Oliwia en Noah uit Berlijn en Sid uit Amsterdam. Sid? Jawel, Sid van The Covids!

ONYON - DOGMAN (2023): kan een spraakrobot declameren? Ja, in de toekomst zeker. Onyon uit Leipzig kijkt vooruit en brengt de liedtekst van Dogman zoals de politicus van de toekomst het zal doen. Een oehoehoe-koortje geeft het geheel een nostalgisch menselijke touch. Post-punk is stervende, beweren sommigen, maar dat geeft niet, want stuiptrekkingen zijn mooie moves.

A GIANT DOG - I BELIEVE (2023): de band klimt op naar grote ROCK, de hedonistische wolk waar de ope-ra popt, waar Me-atloaf het bed deelt met ABBA. Mooie ontwikkeling.

AGRICULTURE - THE WELL (2023): deze metalband speelt in dit bijzondere en so-bere intermezzo met levensbeschouwe-lijke begrippen uit de gospel, zoals 'well', 'water', 'mother' & 'child'.

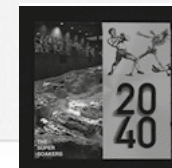

PIET LEEGWATER - POESJE PIETJE (POESIE ALBUM) (2023): op vrijdag de dertiende kon ik deze plaat nergens vinden en op zaterdag de veertiende stond 'ie gewoon weer bij de platenspeler. Dit zegt niks over de muziek van Piet Leegwater die niettemin toch raad-selachtig is. In ieders onbewuste zitten myriaden flarden uit de popgeschiedenis. Als een strandjutter struint Piet door dat onbe-wuste. Uit de gejutte flarden bouwt hij vervolgens een eigen popuniversum.

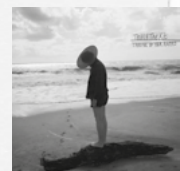
DITZ - THE GREAT REGRESSION (2022): Nog niet zo lang geleden wer-den de alternatieve bandjes geschaard onder de noemer 'indie'. Anno nu schijn je vooral een 'post-punk' band te zijn. Het zal allemaal wel. Ditz uit Bristol maakte vorig jaar met 'The Great Regression' korte metten met deze termen die enkel de vergaar-bak aanduiden. Gewoon tien steengoede, bijtende en spannen-de tracks over een bulderende ritme sectie. Voor fans van At The Drive In, Gilla Band, Keith Levene's stekende gitaarspel, Interpol's eerste en qua rit-mes soms zelfs de hele vroege Killing Joke. Jammer dat 'ie uit 2022 is, want anders was dit by far de beste indie, eh post-punk plaat, nee noise-rock plaat van dit jaar geweest!

THE SUPER SOAKERS - 2040 (2023): "Voor deze band zou ik wel een kaartje kopen," zei de persoon die naast me stond tijdens de show van The Super Soakers in het kader van de Popron-de in Den Bosch. 2040 is alweer zo'n liedje dat klopt, als een hart en als een bus. Goed nieuws: de band werkt mo-menteel aan een langspeler.

THIS IS THE KIT - INSIDE OUTSIDE (2023): de band leverde in ruim zeventien jaar al een flinke rij mooie liedjes af. Inside Out-side past in die rij. De fijne, zoete stem van Kate Stables zet de toon en de jazzy bege-leiding doet de rest.

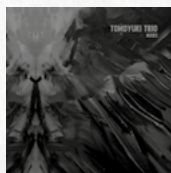

JELLEPHANT & THE PHANTOMS - CITY (2023): van de langspeelcassette Always Down en erg mooi. In de achtergrond huilt de straat. Een straat in Parijs, want had Jelle Haagsma in het Frans gezongen, was de impact hetzelfde geweest, wat pleit voor het liedje op zich. En, godver, ik klikte na de laatste tonen van City door (want youtube) naar I Woke Up Like This (Band Version) en weer betovering, net iets anders.

TOMOYUKI TRIO - VOICELESS CRY (2023): wat een ellende! De hel schijnt een niet te verkiezen plek te zijn. Ik stel me die plek voor zoals de muzikanten van dit trio haar in dit vijftien minuten durende gitaarslachthuis verklanken. 'Mastery at fuzz drone tones, eternity sustain and smashed guitars,' zegt gitarist Mike Vest over zichzelf op bandcamp.

SAVAGE BEAT - TOMORROW (MIGHT NEVER COME) (2023): de A-kant van alweer een sterke 7" op Wap Shoo Wap Records. De website van het label noemt Savage Beat de poortwachters van de 'Mokum sound'. Die sound staat voor garagepunk, punkROCK en een flinke dot glam. Fraai gitaarwerk en hoogst meebruikbaar.

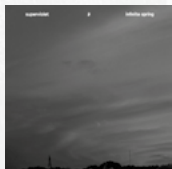
DUST - JOY (GUILT) (2023): post-punk met een fijne drive uit Australië. Ouwertwets niet-vrolijk: 'I wanna be sad and I wanna be sad with you.' Liedje wordt op vaart gehouden door een beat die klinkt als uit een doosje. De praatgang ventileert misère, over het schuldgevoel dat in plezier schuilt. Het leven is een tranendal en achter de horizon wacht een ander tranendal.

LOST CAT / BLACK MAMBAS - SPLIT SINGLE (2023): een splitsingle op het Amsterdamse Wap Shoo Wap

Records van twee bands uit Los Angeles, California. Garagepunk met een tijdloze (?) sixties-toets.

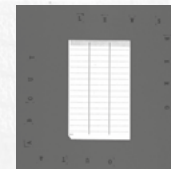
SUPERVIOLET - LOCKET (2023): met Locket flink wat mooie liedjes op de langspeler Infinite Spring. Een voortreffelijk popsoepje getrokken uit snuffes Mikal Cronin, Beach Boys, Elliott Smith en zo nog een stel.

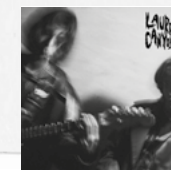
BRANDÃO - THE REAL X-MEN (2023): dichter Rodrigo Brandão legt zijn teksten met krachtige stem in een woelig bedje van improvisatie jazz. Ook als je geen woord Portugees spreekt, kun je het volgen.

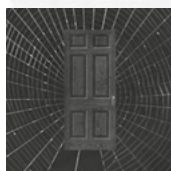
LEWSBERG - WITHOUT A DOUBT (2023): elk jaar een nieuwe plaat van Lewsberg. Without A Doubt komt van hun vierde en is hun fruitigste liedje tot dusverre. Hoewel, de gitaarsolo in Out For Milk is misschien nog wel fruitiger. Vanwege het minimalistische idioom van de band vallen veranderingen niet meteen op. Maar er is iets veranderd, heel subtiel, als uitbottend blad in de vroege lente.

LAUREL CANYON - ECZEMA (2023): de bandnaam verwijst naar een plek waar in de sixties popgeschiedenis geschreven werd. De leidende melodie in Eczema klinkt wat verwaaid en moe als onder invloed van het een of ander. Lekker lui en zo hangt de band ook in de grungy gitaarriff van het refrein. Komt wel goed met Laurel Canyon. Iggy Pop is fan.

MIDWIFE & VYVA MELINKOLYA - NMP (2023): een sobere melodie die in harmonie gezongen wordt: het doet denken aan Low. Midwife omschrijft haar muziek als 'heaven metal': emotional music about devastation. Klanktapijten tegelijk kosmisch en dampend aards, en daar dan het menselijk lot in gehangen. Zoiets.

BEING DEAD - MURIEL'S BIG DAY OFF (2023): een cowboyliedje en dan fratrock en dan een jazzy barbreak en dan enzovoorts. Being Dead kent geen rust en toch is het onnavolgbare geheel bijzonder catchy. Joe Meek, Ariel Pink en The Mamas and the Papas ontmoeten elkaar op een rodeo-show.

DE STOEPTEGELS - IK HOEF GEEN SEKS, IK NAAI MEZELF WEL (2023): vroeg of laat steekt ook funpunk weer de kop op. Puberale onderbroekenlol relateert de zwaarte van het wereldse gebeuren een beetje. De kreet 'Fuck Seks!' is wel grappig, enigszins vergelijkbaar met schijt aan poep hebben. Op het web zochten we naar info over de band en kwamen uit bij Stiena en de Stoeptegels, ook uit Noord-Brabant, specifiek Deurne. Stiena grossierde in het luchtige levenslied, een soort funpunk met accordeon en zonder distortion op de gitaren.

'DAT DE STAD VAN BOVENAF OVER JE HEEN KLAPT'

Aestrid

Voorzichtig met een aardappelschilmesje een nieuwe plaat uit de krimpfolie verlossen, vervolgens de vinylschijf uit de papieren binnenhoes laten glijden, op de hand die haar behoedzaam op de speler legt en de naald in stelling brengt: het heeft trekken van een ritueel. De eerste tonen klinken en meteen begint de vorming van een oordeel, dat hierna steeds van gedaante zal veranderen. Bij het uitpakken, bekijken en beluisteren van Youth Care, de nieuwe plaat van de Utrechtse band Aestrid, nam het ritueel een ongekende wending. Meteen spanden de plaattitel, het artwork op de hoes en de muziek samen om me mee te nemen naar iets wat ik niet ken, maar wel meen te herkennen. Is het een plek? Wat gebeurt hier? Oprichter, gitarist en songschrijver Bo Menning treinde naar Den Bosch om hierover met me te praten.

TEKST: EDWIN TIMMERS

"Ik ben heel graag van huis," zegt Bo, die opgroeide in Soest. "Als tiener ging ik vaak naar Schiphol. Gewoon, om op te gaan in de drukte." We zitten aan een tafeltje van café In de Kleine Werelt, hartje stad aan de Markt, waar dan ook een

markt gaande is. Op de achtergrond is die typische gedempte drukte hoorbaar, een geruststellende ruis als je focus bij iets anders is, een betekenisvol klankenspel als je jezelf op de ruis concentreert. "Die ruis spreekt me heel erg aan." Ik maak de vergelijking met de schitterende soundscape-achtige stukken op Youth Care en

zeg dat de 'ruis' daarin dieper is, meer onderin, een lage dreigende drone. Bo steekt een vinger op om me op de marktruis te wijzen. "Die lage dreiging zit hier ook in." Ik concentreer me; hij heeft gelijk. Een halfuur eerder maakten we kennis nabij de roltrappen van Den Bosch Centraal. Elke nieuwe ontmoeting heeft iets spannends. Deze ook, maar de spanning is vrij

hij staat in direct contact. Ik voel me op mijn gemak en dat blijkt nodig. We praten over Youth Care en de dingen daaromheen die veelal uitlopen in korte anekdotes over de decennialange terreur van zijn vader waaronder hij thuis in Soest leed. Pijn, nachtmerries, wanhoop, angst, broeden op zelfmoord, pogen, overlevingsstrategieën (Schiphol): daar zit ik dan met een goeie

wel meteen weg. Pas veel later meen ik dat te begrijpen: Bo absorbeert spanning, dempt de mijne door die in zich op te nemen. Hier aan het tafeltje zie ik de lading van zowel zijn als mijn woorden als emotie verschijnen op zijn gezicht, met uitzondering van zijn ogen, die kalm blijven. Zijn gezicht beweegt van binnenuit mee op wat er gezegd wordt, niets ontsnapt hem,

jeugd op zak. Daags na Den Bosch stuurt Bo me de liedteksten. De anekdotes aan het tafeltje van De Kleine Werelt vallen op hun plek. "Het zat altijd al in mijn muziek, maar op deze plaat heb ik het niet cryptisch verpakt." In het licht van mijn jeugd kan ik Bo's misère niet herkend hebben. Bij de eerste luisterbeurt van Youth Care hoorde ik slechts tekstflarden, meestal los-

se woorden. De tekst kwam nog niet ten volle bij me binnen, dus daarin kan de herkenning, waarover ik het eerder had, niet liggen. Maar wat was het dan wel?

Youth Care is een audiovisuele plaat in de zin dat het visuele uit de audio voortkomt. Het is een beeldende, waarschijnlijk verbeeldende plaat. Dat komt door het klankspectrum – dat, soms hees en ijl, behoorlijk unheimisch kan uitpakken –, door de montage, door de vormgeving van de nummers en door de zeer gevarieerde inzet van tekst en zang. De plaat heeft geen stereotypische stiltes tussen nummers, alles lijkt in elkaar over te vloeien, laag over laag – ik vind het een ontzettend knap gemaakte plaat. Maar ook binnen liedjes vloeit het. Luister naar de eerste anderhalve minuut van Mirror Maze. De tekst daarin is doorlopend geschreven, terwijl het eerste paar zinnen in een totaal andere vormgeving is verpakt. Luister ook hoe de gesproken teksten in die schitterende soundscape-achtige stukken naadloos overgaan in andere nummers. Wie Bo's split-ep met Immen kent, weet dat hij daarop al bezig was met soundscapes en field recorded spoken word. Op aandringen van bandlid Jurriaan deed Bo de gesproken passages in de soundscapes op Youth Care zelf (en geheel overtuigend). Ik onderga de plaat als een film. Elke film speelt zich af op een plek. Die plek hoeft niet werkelijk te bestaan – denk aan de plek die Spike Jonze creëerde in zijn speelfilm Her. De plek nestelt zich via het geprojecteerde in mijn hoofd. Dat is de plek, de plek die intersubjectiviteit aanneemelijk maakt, de plek die geesten koppelt. Dat is de plek die Bo, Ray en Jurriaan hebben gecreëerd. Ze delen een traumatische jeugd. Dit driemanschap lenigt de nood

met schoonheid van het huiveringwekkende soort.

“Je moet heel diep gaan om iets te maken. [marktruis klinkt] Dat de stad van bovenaf over je heen klapt.”

Stel je voor: je verlaat een museum en neemt, nog onder de indruk van wat je zag, weer deel aan het leven erbuiten dat weinig verrassend gewoon door blijkt te zijn gegaan. Je laat het dagelijkse gedoe op je inwerken en merkt dat er toch iets is veranderd. Francis Bacon heeft de tronies van voorbijgangers bewerkt, Vladimir Tatlin heeft gebouwen op scherp gezet. Ik vraag Bo of het nummer Dream House een huis beschrijft waar dromen mogelijk is. Het blijkt een droomhuis, een huis waarvan je droomt, een ideaal, een thuis, zoals dat ene huis in Canada, waarnaar hij in een bus op weg was, reikhalzend, zijn hoofd naar opzij draaide en in het magistrale landschap de schim zag opdoemen. De schim, de dreigende drone.

“De lente als verlossing. [marktruis klinkt] Het bos is veilig, de dennen, de wind erdoor.”

Bij het afscheid op Den Bosch Centraal geeft Bo me een koker met promotiedrukwerk voor de nieuwe plaat. Thuis bekijk ik de inhoud: drie posters en een heleboel stickers. Op een poster staat een tekening van een dennenbos in een duinlandschap. Joost Stokhof maakte de tekening alsook die voor de hoes. Tekeningen als snapshots, uitgebeende Polaroids in zwart-wit. Onder de tekening op de poster de tekst: ‘Yeah, this is the spot. We used to hang out here a lot.’ ■

**Yeah,
this is the spot.
We used to
hang out
here a lot.**

**AESTRID
YOUTH CARE**

RAYMOND PETTIBON'S 'MY WAR'

“Wordt de platenhoes beter als de muziek je aanstaat of ga je de muziek beter waarderen als de platenhoes op zichzelf is komen te staan en een iconisch leven is gaan leiden?”

TEKST: ANDRÉ STEENBERGEN

‘You can’t judge a book by its cover’, song Bo Diddley ooit. Boeken... wellicht... maar geldt dat ook voor een muziekalbum? En mag/kun je platen beoordelen louter op hun hoer? Vermoedelijk wel, want hoe vaak hoor je niet dat iemand een plaat heeft gekocht vanwege de hoer. ‘Blind kopen’ noemen we dat ook. Vreemde term eigenlijk, want je koopt de plaat in dat geval eerder doof dan blind, nietwaar? Oh, en terzijde: ik heb hier over albums en vinylplaten, waarbij het artwork natuurlijk veel beter tot zijn recht komt in vergelijking met het gepriegel op een CD-hoesje of een icoontje op Spotify. “Vinyl is the poor man’s art collection!”, zegt Oasis liedjesschrijver Noel Gallagher treffend in

**Wat tekeningen
al niet teweeg
kunnen brengen!**

de binnenkort te verschijnen documentaire ‘Squaring the Circle’ van Anton Corbijn. De LP-hoes als kunstwerk! ‘Squaring the Circle’ gaat over creatief sterke platenhoezen die tot doel hebben het imago van een popartiest neer te zetten en te versterken. De trailer, die ik onlangs zag van deze documentaire, zette me aan het denken. Niet door de artiesten die er in werden opgevoerd (Paul McCartney’s Wings, Pink Floyd, Peter Gabriel etc), maar door vraag die het in me opriep: “Wordt de platenhoes beter als de muziek je aanstaat of ga je de muziek beter waarderen als de platenhoes op zichzelf is komen te staan en een iconisch leven is gaan leiden?” Eigenlijk weten we het antwoord op de vraag al: het artwork van een album doet er toe! Want laten we wel wezen, als die kunst-

vorm, in de gedaante van een hoer, niet belangrijk was dan zouden alle platenhoezen, ongeacht het genre, toch in een uniform hoerje worden gestoken, zoals begin 20° eeuw het geval was? En dat is niet het geval: geen één platenhoer is exact hetzelfde.

Toch illustreer ik het antwoord op de hierboven gestelde vraag graag aan de

hand van een voor mij belangrijke plaat en hoes. En in goede Bukblad-traditie is dat uiteraard een album uit de underground: het is Black Flag's 'My War' (SST Records, 1984) met een, door Raymond Pettibon ontworpen, geweldige hoes.

Ken je Black Flag (en het werk van Pet-

tibon) niet, dan ken je op zijn minst het logo van deze US hardcore punkband. Het zijn die vier zwarte balkjes, enigszins verschoven naast elkaar, die een wapperende vlag voorstellen. Het beruchte 'four bars' logo van Pettibon dat menig inwoner van California destijds mateloos fascineerde of juist de stuipen

op het lijf joeg. Zelf heb ik er decennia over gedaan om er een zwarte, wapperende vlag in te herkennen, maar dat zegt meer iets over mij denk ik.

Oké, terug naar 'My War' van Black Flag. De plaat is gestoken in een hoes met een egale, lichtblauwe achtergrond waarop een strak getekende, gemeen-

lachende poppenkastpop te zien is met een groot mes in zijn rode hand. Heeft die nare pop een Hitlerkapsel, vraag je je ook nog af? Ook is onder de A en de G van Flag gedeeltelijk het zwarte logo van de band te zien. De tekenaar is de nog jonge Raymond Ginn (1957), die van zijn vader de bijnaam 'Le Petit Bon' kreeg. Pettibon als artiestennaam blijft immers beter hangen. Raymond is de broer van Greg Ginn en laatstgenoemde is de oprichter en gitarist van Black Flag, alsmede de eigenaar van SST Records, het label waarop o.a. The Minutemen, Hüsker Dü, Descendents en dus Black Flag hun platen uitbrachten. Zelfs vroeg werk van Sonic Youth en Dino-saur Jr. zit op SST!

Aanvankelijk sierde het kenmerkende Pettibon artwork vooral flyers en 7-inch hoesjes van SST bands. Tekeningen die overigens nooit door Pettibon in opdracht werden gemaakt: bevriende muzikanten en bands kwamen langs om door zijn honderden tekeningen te neuzen en datgene er uit te pikken wat hen aanstond. De tekeningen van Pettibon waren er dus éérst, voordat anderen er een titel of bandlogo aan toevoegen met behulp van de kopieermachine. Zijn werk kenmerkt zich door ongemakkelijke zwart/wit pentekeningen die die gaan over (sexueel) geweld, de atoomoorlog, verwarde hippies, drugs, jeugdcriminaliteit en Charles Manson. Ook is er altijd een stukje tekst te zien. Een prikkelende zin van eigen hand of flarden van regels

FOTO LINKS: RAYMOND PETTIBON IN ZIJN ATELIER GEFOTOGRAFEERD DOOR GEORGE ETHEREDGE

afkomstig uit de omvangrijke boekenverzameling van zijn ouders. Ook de optredens van Black Flag werden aangekondigd middels gekopieerde, groezelige flyers met daarop dat provocatieve werk van Pettibon. Hoewel deze flyers inmiddels dure collector items zijn, zorgden ze destijds niet voor meer publiek. Wel voor opstand, politiege-weld en chaos rond de optredens. Wat tekeningen al niet te-weeg kunnen brengen!

“He was such a manipulator. He knows what’s going to cause a ripple and cause unrest... It’s not gonna bring people to the show. It’s gonna get us beat up”, aldus zanger/brulboei Henry Rollins in de videoserie ‘The Art of Punk’. Dat hij als frontman er inmiddels uit was gaan zien als een langharige sportschoolfanaat volgeplakt met indrukwekkende tattoos, hielp ook niet bepaald om de agressie op afstand te houden. Zeker niet in een tijd dat

alleen nog maar zeelieden, de penoze, motorbendes en de Yakuza tatoeages hadden. En dat de fans in hardcore-punkland uniformer en dogmatischer (lees, conservatiever) werden qua stijl en muzieksmaak keerde zich ook tegen de bandleden. Woede gegarandeerd! ‘My War’ kocht ik ooit blind, eh doof, vanwege die goed getekende, siniste-

re hoes, want van Black Flag had ik toen nog nooit een noot gehoord. Ik wist alleen dat Black Flag een originele, hardwerkende punkband was die non-stop toerde en eigenhandig de basis en het netwerk had neergelegd voor de pre-grunge / pre-Nirvana US indie-rock scene.

Lekkere plaat? Goeie muziek? Welnee, niets van dat alles! Ik vond ‘My War’

lelijk, schurend, ongemakkelijk, dreigend, traag en log. Slome punkrock met Black Sabbath riffs voorzien van teksten over naar binnen gekeerde thema's als sociaal isolement, paranoia en neuroses. Maar oh, oh, die hoes. Wat een magnetische werking had deze op me. Toch maar weer opzetten... Terugplaatsen... Opnieuw opzetten... Verkopen? Nee,

niet verkopen! Weer beluisteren en nu nog harder die volumeknop met de klok meedraaien...

En het werkte! De vervelende, aanwezige poppenkastpop-met-mes van ‘My War’ heeft ervoor gezorgd dat de plaat niet werd vergeten, steeds weer op de draaitafel belandde en zich uiteindelijk volledig in mijn hersenpan is gaan neste-

len. De naargeestige hoestekening werd één met de muziek en omgekeerd. Voor mij is ‘My War’ een classic. En klaarblijkelijk ben ik niet de enige, want met terugwerkende kracht wordt de destijds sceptisch ontvangen ‘My War’ plaat nu als één van de grondleggers gezien van alles wat noise-rock, Melvins, Kurt C, grunge, post-hardcore, math rock en

sludge-metal heet!

Het antwoord op de vraag of een fantastische hoes de muziek naar grotere hoogten kan doen stijgen, luidt dus voor ‘My War’ met: “Echt wel!”

Eind jaren 80 al raakte Pettibon in onmin met SST Records en was hij klaar met de alternatieve muziekscene. Er volgde vrijwel niets meer op het gebied

van de platenhoezen, behalve nog zijn geweldige ontwerp voor Sonic Youth's ‘Goo’ (1990) en iets later ‘One by One’ (2002) van The Foo Fighters. Mocht je anno nu op zoek zijn naar creaties van Pettibon, dan moet je naar het museum. Je zult weinig ‘punk vibes’ meer aantreffen, wel kleurrijk (!) werk met veel water. Enige uitzondering op de regel is gelukkig het artwork voor OFF!, de hedendaagse punkband met oude rot Keith Morris op zang. Ooit was Morris de zanger op Black Flag's legendarische debuut EP ‘Nervous Breakdown’. Een EP die uiteraard gestoken is in een hoes van Raymond Pettibon. En zo is de cirkel weer rond: van Flag naar OFF!, Pettibon zorgt, of hij nu wil of niet, nog steeds voor kenmerkend - én versterkend beeld in de punkscene! ■

MISTY FIELDS

Ouwehoeren schijnt ook bij de festivalbeleving te horen, net als onnodig veel bier drinken. Een persoonlijk record: twee dagen, twee nachten en een voormiddag, niet eerder ben ik zo lang op een festival geweest. Veel moois gezien en gehoord en veel moois niet gezien.

TEKST: EDWIN TIMMERS
FOTO'S: MARK OLIJSLAGERS

In Bukblad 5 hadden we een interview met **Søwt**. Vurig hoopte ik dat ze op Misty Fields zouden spelen. Ze waren niet geboekt, maar speelden er uiteindelijk wel ter vervanging van A Giant Dog. Vurig hopen helpt kennelijk. Søwt was de eerste band die ik daar in Heusden zag en wat waren ze goed. Publiek en band tilden elkaar op naar een hoger plan. Geweldig. Daarna door naar **New Candys**, die puik speelden maar me niet vast konden houden. Hetzelfde gebeurde bij **Gitkin**. Misschien zat er nog teveel Søwt in mijn bloed. Mijn oor werd vervolgens gestreeld door een fel Stiff Little Fingers-achtig zanglijntje. Snel naar het bospodium waar **The Clockworks** speelden. Live lekker vinnig. Fijne voorwaartspodiumaanwezigheid en in staat tot het bedenken van scherpe songtitels als *The Future Is Not What It Was*. No future is terug. Daar is niet tegenop te zuipen. Blij

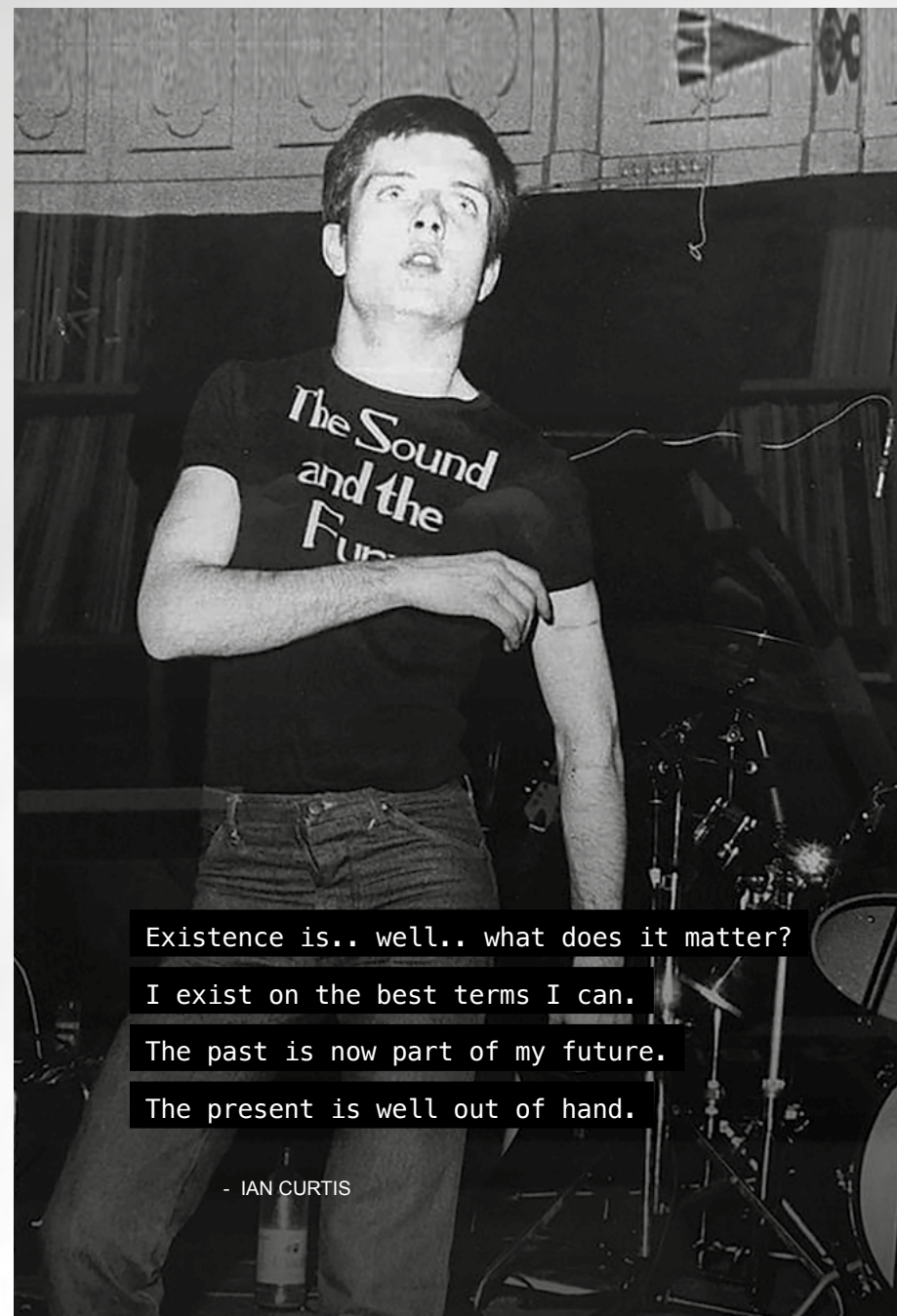
Het indrukwekkendst vond ik het laatste kwartier waarin de band voortdenderde als bezeten fabrieksarbeiders met een bonus in het verschiet als ze meer produceren dan het vastgestelde quotum terwijl haar frontman het publiek trakteerde op poses en manipulaties, sigarettenrook en bezopen blikken, gejongleer met een microfoonstandaard en gefrunknik aan zijn felrode jurkje, zonder nog een woord te zingen. Hierna pikte ik nog een stukje **Shame** mee, maar er zat nog teveel Ditz in mijn bloed. En alcohol inmiddels ook. Bukbladcollega Mark O. en ik deelden een tent. Mark sliep op de tel dat hij zijn matras raakte, dus ik dronk de laatste borrel alleen, in een stoeltje voor de tent. Op enig moment in de nacht, hangend in het stoeltje, werd ik gewekt door een fee. Ze dwong me mijn naam te noemen. Toen ik mijn naam noemde, klonk ze opgelucht, wat niet aan mijn naam lag, maar aan het feit dat de aderen in mijn hersens niet gesprongen dan wel dichtgeslibd waren. De fee stuurde me naar bed. “Laat me maar,” probeerde ik nog, maar ze was niet te vermurwen. De zon was nog niet te warm toen ik ontwaakte. Mark zette koffie en Jong Nederland bakte eieren. Vijftien meter verderop verzorgden twee vrouwen van een imaginaire planeet een fitnessless op de muziek van Tramhaus. Ze nodigden iedereen uit om mee te doen. Achter onze tent namen twee mannen de avond ervoor door. “Ik heb een kristalletje gedaan, dus heb niks van het programma meegekregen,” zei een van hen. “Heee Edwin!” riep een jonge vrouw die

FOTO LINKS:
GITARIST JESSE VAN SØWT

onze tent voorbij liep. Hoe weet zij wie ik ben? Volgens de kleine kring rondom Bukblad is zij een geriatisch verpleegkundige. Tijdens het volgens sommigen erg sterke optreden van **Whitney K** stond ik helaas op het verkeerde veld warm te draaien. Bier smaakte me nog niet. **Beige Banquet** bleek live potiger dan op plaat. **Marathon** knalde erop. Gitarist-zanger Kay gaf alles wat hij in zich had. **Flyyng Colours** vond ik geweldig mooi. Het bier begon me te smaken. Hierna het grote ouwehoeren. Uren later begaf ik me naar de grote tent voor de snoeiharde psychedelische metal van **Slift**. Het geluids-

niveau ging voorbij de pijngrens, maar de band bleef fier overeind bekoren. **Bodega** pakte mij niet, maar anderen wel in. De frontman van **Tramhaus** is een lust voor het oog. Hij is van elastiek. Ik sliep op de tel dat ik mijn matras raakte. Mark O. ging de nacht in. De zon was nog niet te warm toen ik ontwaakte. Mark zette koffie en Jong Nederland bakte eieren. Vijftien meter verderop opnieuw een fitnessles. Een voorbijganger bewoog vol overgave mee en dat werd zeer gewaardeerd door de twee instructrices van de imaginaire planeet. ■

Existence is.. well.. what does it matter?

I exist on the best terms I can.

The past is now part of my future.

The present is well out of hand.

- IAN CURTIS

SEISMOLOGEN ZONDER DOEL

Bob Mollema & Fluisteraars

Meteen nadat we Bob Mollema's studio in een voormalige houtloods in Utrecht binnenstapten, viel het woord 'ontluiken'. Wie van ons tweeën het woord bezigde, weet ik niet meer, maar het woord viel en we veerden allebei op. Het woord is verstopt in de grootse plaatstitel *Gegrepen door de Geest der Zielsontluiking* (2021) van metalband Fluisteraars, die Bob, als zanger en tekstschrijver, al ruim een decennium draaiende houdt met vriend en geestverwant Mink Koops. Als metalnitwit troffen me in eerste instantie de songtitels van Fluisteraars. Ze verraden een gevoeligheid voor diepmenselijke, levensbepalende uitersten. Een gevoeligheid voorbij de fnuikende rationaliteit die de huidige wereld in de houdgreep heeft. Fluisteraars stelt zich open voor voorchristelijke stemmen in het onbewuste tijdens nachtelijke wandelingen in de bossen bij Bennekom.

TEKST: EDWIN TIMMERS
FOTO VAN BOB: JURI HIENSCH

"Dingen werken heel erg goed als je geen doelen hebt," zei Bob aan de telefoon, twee weken voordat we elkaar in Utrecht spraken. Hij verwees hiermee naar zowel het schrijven van teksten voor Fluisteraars als naar zijn praktijk als beeldend kunstenaar. "Geen verwachtingen. Een plaat komt er toch wel. Ik zou geen plaat maken als ik weet dat er een plaat moet komen." Bob denkt snel en legt met gemak meerdere fraaie gedachten per minuut op tafel. "Ik ben een seismoloog," dacht hij hardop, en er volgde een uiteenzetting over tektonische platen die tegen elkaar aan schuren waardoor trillingen ontstaan. Een doel, anders dan het opvangen van die trillingen, verstoort het beeld dat dergelijke trillingen geven. Bob probeert 'aan te staan'. Wat zijn zin-

tuigen hem vertellen is het vertrekpunt voor zijn werk. In 2015 verliet Bob de HKU met het afstudeerwerk *BED, BAD en DOOD*, een fictief verslag in stripvorm van een man die in 2026 asiel aanvraagt in een land dat Miërs heet nadat hij uit het door een watersnood geteisterde Nederland is gevlucht. Bob bladert erdoorheen en wijst me op het precieze die de houtskoolpotloodtekeningen, ondanks de ruige flair, hebben. Hij liep vast in deze stijl, overwoog zelfs om helemaal te stoppen. David Bowie zette hem op een nieuw spoor. Ooit zei dit popicoon iets over zijn thuisland dat zijn weldenkende landgenoten tegen het hoofd stiet. Hierop aangesproken beweerde Bowie dat niet hij, maar zijn alter ego Ziggy Stardust dat gezegd had, en ... Ziggy is dood. Dit inspireerde Bob tot het vormen van een eigen alter ego, Flip Zonnehevel, waarvoor hij letterlijk een masker

Achter dat masker ben ik mijn huidige stijl gaan verkennen. Die zat diep onder de oude.

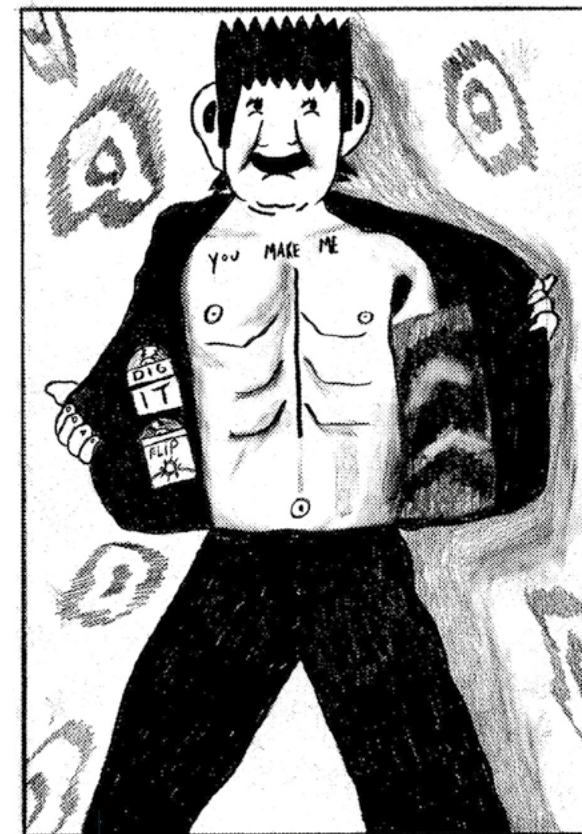

maakte. “Daar ligt het ergens,” zegt hij, omringd door zeer kleurrijk werk met een ‘naïeve’, vlotte toets en wijzend naar het zoldertje boven zijn studio. “Achter dat masker ben ik mijn huidige stijl gaan verkennen. Die zat diep onder de oude.”

BOVEN EN RECHTS:
ILLUSTRATIES VAN BOB MOLLEMA

De huidige stijl kunnen Bukbladlezers kennen van het artwork dat hij voor de Amsterdamse band Marathon maakte. Een boogschutter tussen de sterren, de godenhand met bliksemschichten en de vanachter groen struikgewas loerende zwarte stier, misschien de Minotaurus uit de Griekse mythologie, de stiernens, gevangen in het labyrint. De grote beweging in zijn beeldend werk kruipt toe naar die van zijn teksten voor Fluisteraars. Grote beweging? Een voorbeeld: “In de zomer knalt alles eruit!” Zoervaart Bob de kleurenpracht van het massale ontluiken der bloemen. Hij pakt er een paar boeken bij. Het eerste gaat over afbeeldingen op luciferdoosjes uit India. Sterk gestileerde en bijzonder kleurrijke werkjes. Het tweede boek gaat over laatmiddeleeuwse Russische prenten en schilderijen, rake composities en ook sterk gestileerd, maar anders, werk voor op posters bijna. “Ik probeer me te laten inspireren door andere culturen,” licht hij toe, en doet een stap terug in de tijd. “Volgens de christelijke traditie zijn wij mensen geschapen naar het evenbeeld van god, die buiten de natuur staat. In natuurreligies is het goddelijke in de wereld aanwezig, niet erbuiten. Ik probeer daar een gevoeligheid voor te creëren [In die zin is de geest der zielsontluiting een entiteit en niet zomaar een metafoor – ET] Mink en ik bedenken verhalen. Op de hoes van Gegrepen door de Geest staat een dode boomstam met zwammen erop. Op die

plek in het bos fantaseren we een huisje waar ooit iemand woonde. De boomstam met zwammen bestaat echt. De verhalen maken we er bij in de hoop dat mensen dat denken overnemen.”

“Mink en ik kennen elkaar van het skatepleintje in Bennekom. We waren acht negen jaar toen een elfjarige jongen ons daar liet kennismaken met Dimmu Borgir, die in hun muziek oude, lokale verhalen laten herleven.” De muziek van deze Noorse blackmetalband zorgde voor de sfeer bij de sagen en legendes uit de boeken van Jacob Gazenbeek die

Bob van zijn opa had gekregen – één ervan, uit 1941, draagt de veelbetekenende titel Fluisteringen van het Verleden. Zo openen zich hun ogen voor de omgeving van Bennekom en de verhalen die daarin ongetwijfeld nog rondwaarden. “We hadden een spel. Dan gingen we in de schemering naar de bosrand en keken we wie er het diepst in de bossen durfde te lopen. Dat ging steeds dieper, tot dat we er ’s nachts doorheen liepen. Dat

te komen. Flarden die de oerlaag in zijn onbewuste tot trillen brengen. Trillingen die seismoloog Bob registreert en tot verhalen uitbouwt. Verhalen die hij tenslotte al kuchende, krijsende en grommende tot leven wekt.

Fluisteraars komt doorheen de jaren los van wat Bob de blackmetaluniformiteit noemt en gunt zich meer en meer vrijheid, duidelijk hoorbaar in het prachtnummer De Maan, Zon van de Doden

op hun laatste ep met de al even mysterieuze titel De

Kronieken Van Het Verdwenen Kasteel - II – Nergena.

Platenzaak de Waaghals duidde het

raak: “De Maan, Zon van de Doden is haast

free-jazzdoom, waarbij manisch

drumwerk en onheilspellende

blaasinstrumenten vechten om de voorgrond.”

Heel fraai is de diepe kuch in het begin, een hees hoesten in

de mist. Prachtig is de krioelende fluitpartij halverwege. Bob: “We namen de plaat op in de E-Sound studio’s in Weesp.

Onze vriend Michiel was erbij. Hij wilde iets met een fluit die daar aan de muur hing. Hij is geen fluitist, hij is archeoloog

en een van de vijf vrienden waarmee we ’s nachts door de bossen bij Bennekom lopen.” ■

doen we nog steeds. Toen we zestien waren hebben we in de bossen geslapen. We zagen niets. Gespitst op alle geluiden hoorden we midden in de nacht heel duidelijk en dichtbij een luid ‘frrrrt!’. Wat was dat?” Bob houdt zijn adem in, bouwt spanning op. “Het bleek een briesend paard.” Bobs ideeën voor songtitels en teksten lijken uit de schemering voort

DE KRONIEKEN VAN HET
VERDVENEN KASTEEL II
NERGENA

Op de mat

BUKBLAD heeft geen verdienmodel en geen budget. De redactie steekt er veel tijd in en hoopt er, naast aandacht voor de muzikanten en andere kunstenaars, waardering en kritiek voor terug te krijgen. Waardering als pomp voor het ego en kritiek ter kastijding ervan. De distributie doen we (de redactie) zelf en de reproductie betalen we deels uit eigen zak en deels dankzij giften van genereuze lezers. Het plan is om jaarlijks vier edities uit te brengen. Wil je BUKBLAD thuis ontvangen, dan kan dat. Wanneer je zelf de portokosten voor rekening neemt, sturen we je het kleinood toe. BUKBLAD wordt in beperkte oplage gedrukt, deze kunnen we dus verzenden zolang de voorraad strekt.

Vul het formulier in via onderstaande link. Wil je bijdragen aan de reproductiekosten, maak dat dan even kenbaar.

www.bukblad.nl/verzenden

Op Spotify

BUKBLAD

BUKBLAD's onderste plank is onze Spotify playlist waarop je onder andere alle bands uit deze editie kunt luisteren. Wij verversen de playlist regelmatig met nieuwe nummers die volgens ons aandacht verdienen.

SCAN ONDERSTAANDE QR-CODE EN VOEG DE PLAYLIST TOE AAN JE BIBLIOTHEEK!

AGENDA

NOVEMBER

Le Guess Who? 2023 - 9 t/m 12 nov - Utrecht
Cash Savage and the Last Drinks (AUS) - 11 nov - Stormhuis - Eindhoven
Laibach(SVN) - 14 nov - Melkweg - Amsterdam
AESTRID + Coaster + Immen (NL) - 15 nov - De Helling - Utrecht
Magnetic Spacemen + Smudged (NL) - 16 nov - Patronaat - Haarlem
Miltarie Gun (USA) - 15 nov - Stroomhuis Eindhoven / 16 nov - Rotown R'dam
CIVIC (AUS) - 29 nov - Vera - Groningen / 30 nov - Rotown - Rotterdam

DECEMBER

Tramhaus + Søwt (NL) - 2 dec - Vera - Groningen
Traumahelikopter (NL) - 9 dec - Patronaat - Haarlem
The HomeSick (NL) - 9 dec - Le Botanique - Brussel - België
Hackedepicciotto (DE) - 10 dec - Merleyn - Nijmegen
Timo & the Stardusters (NL) - 10 dec - Café Wilhelmina - Eindhoven
Pharmakon (USA) - 16 dec - Patronaat - Haarlem
Paceshifters (NL) - 16 dec - Paradiso - Amsterdam
Library Card (NL) - 22 dec - Rotown - Rotterdam
Cloudsurfers (NL) - 23 dec - Doornroosje - Nijmegen
Charlie & The Lesbians (NL) - 29 dec - V11 - Rotterdam
Iguana Death Cult / Cloudsurfers / The Covids (NL) - 29 dec - Podium
Victorie - Alkmaar

JANUARI

FUZZ (US) - 1 mrt - Rotown - Rotterdam
Charlie & The Lesbians (NL) - 6 jan - Stroomhuis - Eindhoven
Apeshit (NL) - 12 jan - New Space Studio's - Den Haag
Ploegendienst (NL) - 13 jan - Doornroosje - Nijmegen
Eurosonic Noorderslag (ESNS) - 17 t/m 20 jan - Groningen

EXPOSITIES

Adrian Ghenie - t/m 25 november - Tim van Laere Gallery, Antwerpen
Stan Douglas - t/m 28 januari, 2024 - De Pont
Anselm Kiefer - t/m 25 februari, 2024 - Voorlinden
Ben Sledsens - 18 nov t/m 3 feb, 2024 - Tim van Laere Gallery, Antwerpen

Zaterdagnacht. De maan wast haar gezicht.

de ruimte is wedergekeerd
tot haarzelf
en in de kubieke meters
die haar toebehoren
waarin menig leven
elkaar tot het uiterste heeft gedreven
is nu slechts de omgeving te horen
en komt er vast iets beters
gevuld tot nieuw gewelf
tot de ruimte is wedergekeerd

Max Rovers